

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze k diplomové práci

**Probační a mediační služba v trestním řízení proti
mladistvým**

Bc. Jaromír Vojtěch DiS.

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se zabývá objasněním a přiblížením výkonu Probační a mediační služby jako takové. Uvádí jednotlivá zákonná oprávnění, jimiž disponují orgány Probační a mediační služby v průběhu trestního řízení vedeného proti mladistvým. Blíže popisuje v zákoně taxativně uvedená výchovná, ochranná jakož i trestní opatření, jež mohou mladistvým v případě spáchání protiprávního jednání uložit příslušné soudy a v přípravném řízení též státní zástupci. V praktické části se zabýváme podrobným popisem a rozбором konkrétně spáchaného provinění dvou mladistvých a to od prvotního přijetí oznámení až do podání obžaloby. Na tomto praktickém případě názorně demonstrujeme řádný výkon zákonných oprávněných úředníků Probační a mediační služby. Na základě vlastních zkušeností s touto problematikou trestního řízení stanovujeme hypotézu o nízkém povědomí mladistvých o Probační mediační službě, jakož i o jejich nízkém povědomí o zákonných právech a povinnostech, jež mají v průběhu trestního řízení. K potvrzení či vyvrácení stanovené hypotézy, tedy ke zjištění relevantních dat je využita sociologická metoda provedená pomocí dotazníkového šetření, jejíž výsledky jsou shrnuty do tabulek a grafů. Touto metodou bylo zjištěno, že z celkového počtu respondentů (celkem 104 dotazovaných) se s pojmem Probační a mediační služba setkala 16,3 %, konkrétní zákonné oprávnění PMS zná 1,9 %, zkušenosti s PČR a potažmo tak s protiprávním jednáním má 23,1 %, povědomost o pojmech mladistvý, nezletilý, zletilý má 84,6% a povědomí o pojmu protiprávní jednání má 46,2 % ze všech dotázaných respondentů. Na základě těchto výsledků bylo navrženo provedení legislativních případně rezortních změn ve vzdělávání mladistvých.

Klíčová slova: trestní zákon, trestní řád, trestní řízení, mladistvý, nezletilý, trestný čin, provinění, orgány sociálně právní ochrany dětí a mládeže, probační a mediační služba, výchovná opatření.

Cíle a metodika práce:

Hlavním cílem této diplomové práce je analyzovat právní prostředí námi zkoumané problematiky trestního řízení vedeného proti mladistvým za současného přiblížení úlohy Probační a mediační služby. Na tuto analýzu dále navazujeme cílem spočívajícím v definování samotných základních pojmů mladistvý, trestný čin, provinění, Probační a mediační služba, jež jsou užívány v trestním řízení. Zabýváme se problematikou možného posunutí hranice věku mladistvých v souvislosti s jejich trestní odpovědností za spáchaná provinění. V této souvislosti analyzujeme právní prostřední několika dalších zahraničních zemích, ve kterých je trestní odpovědnost mladistvých stanovena odlišně od právní úpravy České republiky. Blíže analyzujeme a následně popisujeme i jednotlivá zákonná oprávnění, jimiž disponuje Probační a mediační služba v trestním řízení vedeném nejen proti mladistvým. Uvádíme úplný a přesný výčet výchovných, ochranných a trestních opatření, jež mohou být mladistvým uložena příslušnými soudy. Zabýváme se analýzou zákonem stanovených možností případného upuštění od potrestání v případě spáchání protiprávního jednání ze strany mladistvých. Následně blíže rozebíráme samotnou oblast působení Probační a mediační služby a především objasňujeme důležité pojmy Probace a Mediacce, za současného přiblížení vývoje této Probační a mediační služby. Přibližujeme organizační strukturu Probační a mediační služby, jakož se zabýváme i její spoluprací s ostatními orgány a institucemi vstupujícími do trestního řízení. Jako dílčím cílem se zabýváme aplikací jednotlivých teoretických zjištění na konkrétní problematiku trestního řízení vedeného proti mladistvým. V praktické části se zabýváme objasněním a přiblížením samotného postupu, jakož i názornou demonstrací úkolů OČTŘ od okamžiku získání podnětu o možném spáchání protiprávního jednání. Dalším důležitým cílem této diplomové práce je zjištění výše povědomí mladistvých a to jak o trestním řízení samotném, tak jednotlivých pojmech užívaných v průběhu trestního řízení, ale především pojmu, zákonných oprávněních a úloze samotné Probační a mediační služby. Shora uvedené cíle dále, po jejich teoretické analýze, aplikujeme a demonstrujeme na konkrétním případě spáchaného provinění. Za účelem naplnění a dosažení těchto shora uvedených cílů stanovujeme vlastní hypotézu: *„Předpokládáme, že mladiství (pro naše účely žáci základních a středních škol ve věku 14 – 18 let), nejsou dostatečně informováni o svých právech a povinnostech v případě spáchání provinění. Sami nemají dostatečné znalosti a povědomí o výkonu a oprávněních Probační a mediační služby v trestním řízení. Dále se*

domníváme, že tato nedostatečná informovanost je zapříčiněna absencí kvalitních a relevantních informací, jež mají k dispozici samotní vyučující, jakož je zapříčiněna i nedostatečnou, v mnohých případech téměř nulovou, spoluprací mezi OČTŘ, PMS na straně jedné a vzdělávacími institucemi, na straně druhé“. K potvrzení či vyvrácení této stanovené hypotézy provádíme v praxi průzkum zkoumané problematiky a to prostřednictvím dotazníkové metody. Data získaná tímto dotazníkovým šetřením dále analyzujeme a zjištěné údaje zpracováváme do grafické podoby, tak aby bylo možné lépe pochopit a vyhodnotit zkoumanou problematiku. V rámci konečného cíle diplomové práce provádíme celkové vyhodnocení zkoumané problematiky a následné stanovení návrhů, doporučení a případných opatření.

Závěry

Na počátku diplomové práce jsme nejprve objasnili a přiblížili několik základních pojmů užívaných v trestním řízení. Především jsme podrobně definovali pojmy trestný čin, provinění, mladistvý a nezletilý. Následně jsme provedli základní výčet zákonných ustanovení, na základě kterých je trestní řízení proti mladistvým vedeno. V další části jsme se podrobně zabývali vznikem a rozvojem Probační a mediační služby. Definovali jsme její základní orgány, úkoly, práva a oprávnění, jimiž disponují její úředníci v průběhu přípravného trestního řízení, nebo po soudem uloženém trestním opatření, ať již za využití probace, či za využití mediace. Vyjmenováváme jednotlivá výchovná, ochranná a trestní opatření, na základě kterých provádějí úředníci Probační a mediační služby dohled nad mladistvým a to v přípravném trestním řízení, ale i následně po uložení některého z trestních opatření, jež jsou mladistvým ukládány buď soudy pro mládež, nebo v přípravném řízení státními zástupci. Okrajově se zabýváme orgány sociálně právní ochrany dětí a mládeže, jež mají v trestním řízení vedeném proti mladistvým rovněž svou důležitou a nezastupitelnou úlohu. V praktické části navazujeme objasněním řádného postupu OČTŘ v průběhu přípravného trestního řízení od prvotního přijetí oznámení ze strany základních orgánů PČR – dále jen obvodních oddělení, až po podání návrhu na obžalobu státnímu zastupitelství. Daný postup demonstrujeme na konkrétním provinění jehož se dopustili dva mladiství spolupachatelé. Na tomto konkrétním provinění blíže objasňujeme význam a úlohu úředníků Probační a mediační služby, jakož i orgánů OSPOD. Zdůrazňujeme zde, že právě na základě jimi včas a správně aplikovaných zákonných oprávnění došlo k využití ustanovení o podmíněném zastavení trestního stíhání obou mladistvých. V dalším oddíle praktické části se zabýváme další stěžejní problematikou

diplomové práce, kterou je sociologický výzkum provedený pomocí dotazníku. Na základě tohoto výzkumu potvrzujeme námi předem stanovenou hypotézu o nízkém povědomí mladistvých o Probační a mediační službě jako takové, rovněž i o nízkém povědomí o zákonných oprávněních, jimiž disponují úředníci Probační a mediační služby a v neposlední řadě tímto výzkumem potvrzujeme i velmi nízké povědomí mladistvých o jejich zákonných oprávněních v průběhu trestního řízení. Výsledky výzkumu rovněž zpracováváme do několika přehledných tabulek a tyto, pro lepší názornost a představivost problému, graficky znázorňujeme prostřednictvím několika grafů. Na závěr diplomové práce provádíme opět pomocí tabulek, bližšího popisu a následného grafického znázornění porovnání celkového počtu spáchaných provinění k celkovému počtu trestných činů spáchaných v územní působnosti PČR Krajského ředitelství Policie Pardubického kraje Územního odboru Pardubice Oddělení SKPV OOK Pardubice, jakož i porovnání celkově spáchaných provinění na daném území s nejčastěji páchaným proviněním. Závěrem konstatujeme, že byly splněny veškeré předem stanovené cíle diplomové práce, výzkumem byla potvrzena i předem stanovená hypotéza. Na základě takto zjištěných výsledků, jsme dospěli k závěru, že je nezbytné změnit systém vzdělávání mladistvých v této oblasti. Navrhujeme tedy nezbytnost iniciace a následného zpracování konkrétní, ať již legislativní, či alespoň systémové, změny vzdělávání, aby mladiství byli včas, dostatečně a v řádném rozsahu informováni alespoň o svých nejdůležitějších zákonných oprávněních a povinnostech v případě, že se dopustí protiprávního jednání. Rovněž tak navrhujeme, aby součástí této změny bylo i zvýšení informovanosti mladistvých o Probační a mediační službě prostřednictvím prevence a osvětové činnosti samotné PMS ve spolupráci s OČTŘ.

Použitá literatura

- [1] ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace : Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. 209 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
- [2] MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 340 s. ISBN 80-7178-771-X.
- [3] KRAUSOVÁ, L.; NOVOTNÁ, V. *Sociálně právní ochrana dětí*. Praha: ASPI WOLTERS KLUWER, 2006. 228 s. ISBN 978-8-7357-214-1.
- [4] SOTOLÁŘ, A; PÚRY, F.; ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věci v praxi*. Praha: C.H.BECK, 2000. 468 s. ISBN 80-7179—350-7.
- [5] JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2009. 896 s. ISBN 978-80-87212-24-0.
- [6] ŽATECKÁ, E. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-87071-55-7.
- [7] VĚTROVEC, V. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia 2003. 120 s. ISBN 80-86432-32-7.
- [8] HOLÁ, L. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 272 s. ISBN 978-80-47-3134-6.
- [9] ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*. Překlad Sdružení pro probaci a mediaci v justici. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. 48 s. ISBN 80-902998-1-4.
- [10] PLAMÍNEK, J. *Mediace - nejúčinnější lék na konflikty*. Praha: Grada, 2013. 168 s. ISBN 978-80-247-5031-6.
- [11] ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 1. vyd. Praha: Leges, 2011. 416 s. ISBN 978-80-87212-68-4.
- [12] MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence - Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
- [13] KALMTHOUT, A., DERKS, J.: *Probation and Probation services*. Netherlands: Wolf Legal Publisher, 2000. ISBN 90-5850-008-X.
- [14] RISKIN, L; ARNOLD, T.; KEATING, J. *Mediace aneb jak řešit konflikty*. 1. vyd. Praha: Pallata, 1997. 126 s. ISBN 80-901710-6-0.

- [15] FLEMISCH, Christiane, A. *Streitbeilegung im internationalen Geschäft. Einführung in die Mediation als Methode der Streitbeilegung, in Außenwirtschaftliche Praxis (AW-Prax)*, 2006, Heft 2.
- [16] DUFFY, K.G., GROSCH, J.W., OLCZAK, P.V. *Community mediation. A Handbook for Practitioners and Researchers*. New York: The Guilford Press, 1991. ISBN 08-986-25610.

Zákony

- [17] Zákon č. 40/2009 Sb., ze dne 8. ledna 2009, *Trestní zákoník*. [online]. In: Sběrka zákonů. 9.2.2009, částka 11. ISSN 1211-1244 (dále jen TrZ). Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-6-12]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
- [18] Zákon č. 141/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961, *Trestní řád*. [online]. In: Sběrka zákonů. 1.1. 1962, částka 66. ISSN 1801-8688 (dále jen TrŘ). Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-6-22]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>>.
- [19] Zákon č. 218/2003 Sb., ze dne 25. června 2003, *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů*. [online]. In: Sběrka zákonů. 31.7.2003. částka 79. ISSN 1214-0767 (dále jen Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-7-22]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.
- [20] Zákon č. 101/2000 Sb., ze dne 4. dubna 2000, *Zákon o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů*. [online]. In: Sběrka zákonů 25.4.2000. částka 32. ISSN 1801-8688. Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2047-12]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101>>.
- [21] Zákon č. 257/2000 Sb., ze dne 14. července 2000, *Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky*. [online]. In: Sběrka zákonů 11.9. 2000. Částka 74. ISSN 1805-6032. Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-6-18]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>>.
- [22] Zákon č. 359/1999 Sb., ze dne 9. prosince 1999, *Zákon a sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. In: Sběrka zákonů 30.12.1999. částka 111. ISSN 1802-8012. Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-9-14]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>.

- [23] Zákon č. 200/1990 Sb., ze dne 17. května 1990, *Zákon o přestupcích*. [online]. In: Sbírka zákonů 18.05. 1990. částka 35. ISSN 1213-4414 (dále jen PřZ). Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-10-5]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990_200>.
- [24] Zákon č. 45/2013 Sb., ze dne 30. ledna 2013, *Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů*. [online]. In: Sbírka zákonů 25.02.2013. částka 20. ISSN 1211-2860. Ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-10-2]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

Další použité zdroje

- [25] Probační a mediační služba ČR: *Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení před soudem*. [online]. 2003. [cit.2014-11-10]. Dostupné v PDF z: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.
- [26] Probační a mediační služba ČR: *Pracovní řád Probační a mediační služby ČR*. [online]. 2010. [cit. 2014-12-5]. Dostupné v PDF z: <https://www.pmscr.cz/download/04_PRACRAD_PMSCR_aktual_2010.pdf>.
- [27] Probační a mediační služba ČR: *Metodický standard PMS pro práci s mladistvými*. [online]. 2010. [cit. 2014-12-18]. Dostupné v PDF z: <<https://www.pmscr.cz/mladistvi-a-deti/>>.
- [28] Probační a mediační služba ČR: *Popis organizační struktury povinného subjektu*. [online]. 2014. [cit. 2014-1-4]. Dostupné v PDF z: <https://www.pmscr.cz/download/03_ORG_RAD_PMSCR_struktura_21052010.pdf>.
- [29] Probační a mediační služba ČR: *Mladiství a děti – Probační program pro mladistvé*. [online]. 2014. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <<https://www.pmscr.cz/mladistvi-probacni-programy/>>.
- [30] Probační a mediační služby ČR: *Mezinárodní projekty*. [online]. 2014. [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: <<https://www.pmscr.cz/partnerske-projekty-prehled/>>.
- [31] Probační a mediační služba ČR: *Metodický standard činnosti PMS v oblasti Parole - Obecné činnosti*. [online]. 2014. [cit. 2014-12-18]. Dostupné v PDF z: <https://www.pmscr.cz/download/PAROLE_Soucinnost_VSCR_a_PMS_CR-metodika_2007.pdf>.

- [32] Spisový materiál Policie České republiky Krajské ředitelství Police Pardubického kraje Územní odbor SKPV OOK Pardubice, pod Č.j.:KRPE-89812/TČ-2013-170671.
- [33] Intranetové stránky Policie České republiky Krajské ředitelství Police Pardubického kraje Územní odbor Pardubice: *Statistická hlášení*. [online]. 2015. [cit. 2015-01-18]. Dostupné z < <http://eportal.pcr.cz/uzemka/PARDUBICE-SKPV/oa/default.aspx>>.